

LÖNNBECK, WALDEMAR

**En monografi öfver Facklan, tidskrift
för kristlig tro och forskning 1901-1907 :
Alla intresserade tillegnad af Facklans
expedition, Stockholm**

[Stockholm]
1907

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> eller boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

LÖNNBECK, W.

*Förlagsgården
(1907)*

EN MONOGRAFI ÖFVER

FACKLAN

TIDSKRIFT FÖR KRISTLIG TRO OCH
FORSKNING

1901—1907

ALLA INTRESSERADE TILLEGNAD

AF

FACKLANS EXPEDITION

STOCKHOLM

fr. A. B. Nord. Boktr. 1907

Pris 25 öre.

En monografi öfver Facklan.

En blomstrande litteratur.

Den tid i hvilken vi lefva är synnerligen rik på god kristlig litteratur. Våra kristliga förläggare utgifva årligen ett betydande antal högst värdefulla större och mindre arbeten i original eller öfversättning, såsom rena uppbyggelseskrifter i rikt urval, berättelseböcker med eller utan grund i historien och verkligheten, missionsskrifter af flere slag, lika lärrika som intressanta och beaktansvärda, m. m., hvartill ytterligare kommer en icke obetydlig mängd kristliga periodiska skrifter med sundt och uppbyggelserikt innehåll, visserligen oftast af mindre omfång men alla dock tjänande Guds rikes sak på jorden. Hela denna rikhaltiga och goda litteratur, som vittnar om ett blomstrande kristligt lif och hvars betydelse för kristendomens mission både inom kulturlifvet och längre bort knappast kan öfverskattas, företer dock en kännbar lucka. Deri saknas nemligen ett målmedvetet, planmessigt bekämpande af otron.

Stormlöpningarna mot Bibeln.

Vår tid är till hela sitt skaplygne en tviflets, en frågandets tid. Gamla ärevördiga auktoriteter ha förlorat sin maktställning. Allt mellan himmel och jord, — ja, sjelfva himmelen ej undantagen — underkastas kritik och pröfning. Det enda som tidsandan lyssnar till och oftast blindt tror, emedan det så väl öfverensstämmer med hennes eget väsen, är »vetenskapen» och dess flyktiga »resultat», flitigt utkolporterade af en rationalistisk tidningspress och beskäftiga föredragshållare. Dessa tvifvel rikta sig i främsta rummet mot den Heliga Skrift, dess auktoritet, inspiration, äkthet, historiska element och naturåskådning. Och de komma ej blott från dem hvilka brutit med kristendomen utan framför allt från hennes egna anhängare, de teologiska lärarne inom och utom universitetet. I sanningens upphöjda namn sättes Bibeln och dess författare, ja Frälsaren sjelf, på de anklagades bänk, öfverhopas med falska beskyllningar, underkastas den mest hänsynslösa behandling, hvilken ej sällan kan liknas vid formlig tortyr för att frampressa en önskad bekännelse, och dömas slutligen af denna inbilliska »vetenskap»

förlustiga både heder, ära och lif. Detta kallas »bibelkritik», »religionshistorisk forskning», »Jesus-forskning», o. s. v.

Från andra håll åter anklagas Bibeln för felaktiga uppgifter i naturkunnighet, för olösliga motsägelser, för ohjelpiga moraliska lyten, uppenbara kronologiska misstag, m. m., af hvilket allt drages den förnuftiga slutsatsen, att en sådan bok omöjligt kan vara gudomligt inspirerad och alltså ej heller ega någon bindande auktoritet.

Försummelse som hämna sig.

Alla dessa och flere andra dylika påståenden från otrons sida ha emellertid inte blifvit som sig bör bemötta och vederlagda. Lugn i medvetandet om att »Guds ord och löfte skall bestå» har den kristna församlingen inte brytt sig om att tillbakaslå angreppen. De skola förr eller senare uttömma sin kraft, har man menat, och sedan sjunka maktlösa tillbaka, såsom det händt mången gång förut. Ja visst skola de det, men har man besinnat hvilken ödeläggelse de dessförinnan åstadkomma i hvilken omfattning trosflivet undergräfvades och skadas; huru många svaga som förlora sitt fotfäste och huru många flere som förhärda sig mot sanningen och hånfullt vända kristendomen ryggen? Just i dessa tviflets och förnekelsens tider, då sjelfva trons grundvalar fräckt angripas har Guds folk mer än någonsin skäl att akta på den apostoliska maningen: »Kämpa för den åt de heliga en gång för alla öfverlemnade tron!» — kämpa för dess försvar, ty eljest finnes snart ingen tro på jorden att kämpa för. Det var för att i någon mån söka fylla denna betänkliga lucka inom den svenska litteraturen som

tidskriften Facklan grundades.

Dess första häfte utkom Oktober 1901. I en inledande artikel skrifver red. om tidskriftens syfte och program bl. a. följande, som ännu har sin giltighet:

»Det pressorgan, som härmed begär en plats i det fria ordets leder, framträder för att i någon mån söka bereda en motvikt till den alltmer utbredda och öppet förkunnade verldsåskådning, som i utvecklings-teorien tagit sig uttryck ej ensamt på naturvetenskapernas utan äfven på teologiens område.

Den moderna bibelkritiken, ursprungligen tillkommen i rent apologetiskt syfte, bestrider icke blott äktheten af de bibliska böckernas författarskap och ursprung, utan äfven Kristi gudom samt Guds ingripande och ledning öfverhufvudtaget, för att i stället, med svårt och ständigt våldförande af texten, teckna en bild af den israelitiska och medelbart den kristna religionens uppkomst genom en långsamt skeende, naturlig utveckling, der man sjelffallet icke längre finner eller har behof af Gud.

Naturvetenskapen åter, som på den exakta forskningens väg bl. a. söker vinna en förklaring öfver tillvarons hemlighet, säger oss genom darwinismen, att den bibliska framställningen af arternas och människans

uppkomst är grundfalsk, att människan lika litet som någon annan varelse utgör den förkroppsligade tanken af en planmessigt och sjelfständigt verkande Skapare, utan blott och bart en naturlig produkt af materiens egen, mekaniska utvecklingsgång, hyarför denna vetenskapliga riktning äfven innebär en förkastelse af tron på Gud och hans styrelse.

Och emedan dessa läror stödjäs af män, ofta med stort och berättigadt anseende som vetenskapsmän, tänkare och teologer, samt genom tryckpressen erhållit en obegränsad spridning, blifva de trodda i vida kretsar, på samma gång förtroendet för Bibeln såsom uppenbarad sanning betänkligt rubbats, isynnerhet hos det yngre och uppvoxande släktet.

Uti dessa allt annat än glädjande förhållanden, hvilkas makt alltmera synes vilja gripa omkring sig, men som å andra sidan äfven börjat framkalla en reaktion och en insikt om den allvarsamma fara för kristendomen och dess mission bland människorna, som här uppstått, ligger den inre anledningen till grundandet af detta tidningsorgan. Dess syfte är att till de kristna hemmen och i den vetgiriga ungdomens hand kunna lemna ett sant och därför pålitligt vittnesbörd i tidens stora frågor rörande religionen och naturvetenskaperna, hufvudsakligast genom öfversättningar från den förtjenstfullare utländska litteraturen på dessa områden — — — —

Mot vetenskap och lärdom i och för sig hvarken kan eller bör den kristne uppträda, både emedan dessa väl låta förena sig med tron, samt vetenskapen dessutom ofta och rikligen godtgör hvad hennes idkare stundom brutit. Öfver vetenskapen står emellertid sanningen, för hvars domslut alla måste vara beredda att böja sig. Men icke så få af nutidens vetenskapeliga s. k. resultat äro långt ifrån sanning, eller grundade på oomtvistade, väl bekräftade fakta, utan endast mer eller mindre vågade hypoteser, hvilka ofta icke ens som sådana ega sannolikheten för sig, och emot dylika falska slutledningar är kristendomen såväl berättigad, som af omsorg om egna lifsintressen, stundom äfven pliktig att uppträda — —

Den lifsfråga, som genom bibelkritiken, understödd af den darwinska skolan, alltmer träd i förgrunden, är emellertid den, huruvida vi uti Bibeln ega ett ofelbart Guds ord, eller blott en bundt sagor och legender, värda hvarken förtroende eller ens aktning? Och striden härom måste synbarligen kämpas om ånyo». — — — — —

Pressen om "Facklan"

Huru den nya tidskriften mottogs af allmänheten framgår af följande urklipp ur tidningarnas anmälningar under första kvartalet. Vi ha endast rum för några få af dussintals dylika som inkommo.

Vårt Land. (Seminarierektor *Fr. Lundgren.*): »I närmare ett 20-tal artiklar af omvexlande och lättläst innehåll har tidskriften uti de två nummer som hittills utkommit, på ett aktningsbjudande sätt kämpat i nu angifna syfte,

och de många som icke ega tid eller förmåga att göra sig till godo motkritikens vetenskapliga arbeten, finna i Facklan mycket deraf i populär form och dertill, såsom anmälarerna vågar tro, en insiktsfull vän, som de sedan icke gerna skiljas vid.» — *Aftonbladet*. (Dr. S. A. Fries): »Tidskriften är piggt skriven och åtskilligt är tänkvärdt nog. Såvida ej de, som representera den exegetiska vetenskapen vid våra universitet, i ord och handling visa klara signaler och konsekvent och modigt taga på sig den dryga och ansvarsfulla, men i sanningens tjänst tacksamma uppgiften, att skingra dimmorna och fördomarna, mindre genom föredrag och broschyrer af nyss antydd art, ty sådana besitta vi redan i tillräcklig mängd, än genom gedigna, vetenskapliga verk, komma sådana publikationer som Facklan, att i hög grad försvåra och inveckla det teologiska reformarbetet i vårt land.» — *Göteborgs Stiftstidning*: »Det är verkligen särdeles tacknämligt, att ett organ framträdt med tydligt uttalandt syfte att göra front mot denna kritiks mullvadsarbete och värna om bibeln. Den uppgift denna tidskrift uppställt för sig är förvisso lika omfattande och svår som den är betydelsefull och viktig. — — — Så mycket torde dock kunna sägas, att åtminstone i vissa afseenden betydande auktoriteter synas stå till red:s förfogande och att de utkomna häftena, äfven om man icke kan gå med på allt, erbjuda mycket af intresse och värde, hvarföre skäl nog torde förefinnas att stödja företaget, åtminstone tills man får se, huru den viktiga uppgiften kommit att i det hela lösas. Priset synes vara mycket moderat» — *Budbäraren*, Sthlm. (Pastor J. Montelius): «Facklan upptager med kraft och helig hänförelse kampen mot de moderna bibelkritikernas och deras eftersägares ofta lika besinningslösa som anspråksfulla angrepp mot bibeln och sann kristlig tro. Det kan icke annat än verka välgörande och är oundgängligen nödvändigt, att ohållbarheten af gensägelserna mot Guds ord klart uppvisas, att svårfattigare ställen rätt belysas och förtroendet för Guds ord värnas och stärkes. Facklan synes i dessa afseenden blifva de kristtrogna, synnerligen lärare och studerande, en god hjälp och hafva en betydelsefull mission att utföra i vida kretsar. Stilen är ovanligt kraftig och så långt ämnets art kunnat medgifva mycket populär.» — *Göteborgs Vecko-tidning*: »De tre utgifna häftena gifva oss ett godt hopp om, att Facklan skall blifva, hvad den redan visat sig vara, en vägledande fackla för dem, som stå i fara att omtöcknas af tviflets och otrons dimmor och mörker. Derrför helsa vi henne af hjertat välkommen och önska att den genom talrik spridning i kärlekens, visdomens och uppenbarelsens andes ljus, med visst, klart sken och i andens öfverbevisande kraft må bestråla dem som älska och söka sanningen.» — *Helsingen* (Söderhamn): »Långt ifrån att uppträda mot vetenskap och lärdom i och för sig, belyser Facklan den innerliga öfverensstämmelsen mellan dessa och de bibliska sanningarna. Hittills hafva tvenne häften med rikt, värdefullt och omvexlande innehåll utkommit.» — *Karlshamn*: »Det är nemligen hög tid att en bibeltrogen och god apologetisk litteratur sprides bland vårt folk. Långe har ett undermineringsarbete pågått vid våra universitet och skolor, och frukterna deraf visa sig i rationalistiska tänkesätt icke blott bland professorerna vid våra högsolor, utan äfven bland statskyrkans prester och öfriga lärare. Och genom dessa ideers populariserande börja äfven folkets breda lager i rätt vidsträckt mån taga intryck deraf. — Med klar blick på hvad tiden i så måtto kräver vill Facklan träda inom skranket för värandet af våra dyrbaraste intressen främst den H. Skrifts anseende och auktoritet. — — — Det nu utkomna första häftet gifver anledning antaga, att tidskriften skall värdigt fylla den stora uppgift den föresatt sig.» — *Hufvudstadsbladet* (Helsingfors): »I Stockholm har denna höst begynt utgifvas en periodisk publikation, som genom sitt intressanta innehåll är egnadt att väcka uppmärksamhet äfven i vårt land. Publikationen, hvars namn är »Facklan», är en månadsskrift, som tagit till sin uppgift att föra den kristna världsåskådningens talan gent emot den naturalistiska, och visa hurusom en verkligt grundlig och gedigen vetenskaplig forskning i många af sina grenar allt mera tenderar till att gå i hop med och bestyrka de bibliska utsagornas

tillförlitlighet. Utgifvare och redaktör är vår landsman, publicisten F. Wald. Lönnbeck. — — Den yttre utstyrelsen är omsorgsfull och anslående.»

Förutom pressuttalanden fick red. äfven mottaga ett stort antal lyckönskningsskrivelser från enskilda personer. Af allt framgick, att Facklan tändts just i rätt tid och helsades som en länge emotsedd vägledare i några af tidens allvarsammaste religlösa och teologiska frågor.

Hvad Facklan bjudit på.

Huru har den fyllt dessa förväntningar? Detta kan pröfvas på olika sätt. Ser man först på kvantiteten så har Facklan under dessa sex år, förutom »Notiser och kommentarier» samt en stor mängd smärre bitar, innehållit öfver 300 längre sakrika artiklar, fördelade på omkring ett femtiotal olika ämnen, deribland om och mot bibelkritiken 35 artiklar, darwinismen 15, biblisk arkeologi 12, antropologi 16, geologin och Bibeln 15, apologetiska 23, Bibelns inspiration och ofelbarhet 5, bibliska svårigheter 31, fornforskning 12, kronologi 6, biblisk historia 19, nyteologi och nyrationalism 9, paleontologi 6, kristendomsundervisningen 6, Bibelns kanon och äkthet, m. m. 19, syndaflo den 5, kyrko- och dogmhistoria 7, naturfilosofi 6, jmförande religionsvetenskap 4, o. s. v. Och att märka är:

att samtliga dessa artiklar direkt eller indirekt fört *den Heliga Skrifts och den kristna trons försvar*;

att många af dem äro skrifna af *framstående specialister* — flere med verldsrykte — såsom naturforskare, tänkare och teologer;

att de allra flesta af dessa artiklar, såsom utgörande särskilda bearbetningar eller öfversättningar för Facklan, *icke stå att läsa i någon annan publikation* på de nordiska språken.

Artiklarnas mängd, värde och mångfaldiga beskaffenhet visa sålunda, att Facklan under årens lopp bjudit på en lika läsvärd som rikhaltig lektyr, stående i den uppenbarade sanningens tjänst, hvars värde i många fall ytterligare ökas deraf, att det icke är skrivet blott för dagen utan eger sin giltighet ännu många år härefter. Det kan vara upplysande att i detta sammanhang närmare se på några af hufvudgrupperna.

Bibelkritiken.

En af Facklans närmaste uppgifter har varit afslöjandet och bekämpandet af den s. k. bibelkritiken. Men hvad är den? Rätt många kristna föreställa sig att den i allmänhet inte innebär någonting så farligt eller orätt, ty vanligen uppträda kritikerna som varma trosvänner, försäkra att deras forskning alls inte rubbar den kristna läran och Kristi auktoritet, samt tala varmt om »klippan Kristus» och »trosmedvetandet» såsom grundvalar, hvilka ingen kritik förmår rubba. I Facklan får man genom grundliga utredningar lära känna huru härmed i verkligheten förhåller sig. Der har bl. a. ingått en intressant historik öfver bibelkritikens uppkomst och utveckling, kännetecknad af ständiga efter-

gifter åt otron. Der får man göra bekantskap med dess viktigaste teorier, får se dem blottade och vederlagda med Skriftens, arkeologiens och det sunda förnuftets vittnesbörd. På svenska språket har aldrig förut förekommit något sådant som den omfattande och ingående motbevisning Facklan presterat på detta område. Genom dess upplysande och sakrika artiklar kan man från trons ståndpunkt fullständigt sätta sig in i hela bibelkritik-frågan.

Darwinismen.

Större delen af tidens otro härrör, såsom från många håll erkänts, från den bibelstridiga darwinska utvecklingsläran, modifierad under årens lopp men städse bibehållande sin uppenbarelsfientliga anda och karakter. Denna lära åsidosätter öppet Skriftens intyg om de lefvande organismernas successiva skapelse »hvert efter sin art» och gör i stället gällande att organismerna utvecklats ur hvarandra, ja, att människan själf ingalunda utgör en fristående skapelse utan småningom under milliontal år »utvecklats» ur lågt stående djurformer. I Facklan finner man hela detta på obevisade antaganden — hvilka oftast stå i rak motsats till verkliga fakta — byggda system, som åstadkommit så sorgliga tvifvel på uppenbarelsordets sanning och tillförlitlighet, grundligt utredt och vederlagdt. Vare sig det gäller de »felande länkarne», det »naturliga urvalet», de rudimentära organen, embryologien, de geologiska intygen, eller andra hithörande argument, så finnas de i speciella artiklar utredda och bemötta i Facklan, hvartill komma en mängd uttalanden af framstående vetenskapsmän, från Darwins ända till närvarande tid, om darwinismens ohållbarhet och fullkomliga oförenlighet med alla kända fakta. En sådan allsidig, populärt hållen utredning, som på en viktig punkt tillbakavisar den »vetenskapliga» otrons angrepp på Bibelns inspiration och auktoritet, har icke erbjudits den svenska allmänheten förr än i Facklan. Men der får den intresserade läsaren veta allt hvad han behöfver för att kunna bilda sig ett eget omdöme i frågan och blifva förvissad om att den verkliga naturforskningen långt ifrån rubbat tillförlitligheten af den Hel. Skrifts utsaga om arternas och människans skapelse.

Biblisk arkeologi.

Detta intressanta ämne representerar ett vidsträckt forskningsområde, som dels i särskilda artiklar, stundom i sammanhang med andra frågor ofta blifvit belyst i Facklan. Den bibliska arkeologien är en ny vetenskap som först under de sista sextio åren, eller samtidigt med bibelkritikens egentliga uppsving, tagit fart och derunder lemnat en sådan massa intyg för den bibliska historiens korrekthet, både i stort och ej mindre ofta rörande små detaljer, att man i dess framträdande ej kan se annat än en uppenbar Guds ledning, afsedd att med bevis, hvilkas hållbarhet icke ens vetenskapen kan jäfva, nedtysta den teologiska otrons oförsynta påståenden mot Skriftens äkthet och tro-

värdighet. Bland den mängd arkeologiska upplysningar som stått att läsa i Facklan erinra vi här om några. Der finna vi t. ex. den första på svenska tillgängliga redogörelsen för Sinai Expeditionen 1868—69, som enligt strängt vetenskapliga metoder konstaterade den slående korrektheten af Mose beskrifning öfver Israels barns vandringar på Sinai halfön. En annan artikel berör ett i Nordafrika befintligt minnesmärke af de kanaaniter, som fördrefvos af Josua vid Kanaans eröfring. Vidare finnas grafiska skildringar, grundade på verkliga upptäckter, af lif och seder i Egypten på Josefs och Abrahams tid, allt fullkomligt öfverensstämmande med de bibliska uppgifterna. Så får man här genom de nyare utgräfningarne göra bekantskap med Palestinas urinvånare, deras grymma seder och bruk, hvilka bragte öfver dem Herrens straffdom genom Josua. Under vandringar i »Roms katakomber» träder den primitiva kristna församlingen, martyrkyrkan, emot oss i hela sin rörande trohet och kärlek till Frälsaren; vi lära känna hennes lära, organisation, inrättningar, gudstjenst m. m. En intressant artikel bevisar med arkeologiska fakta möjligheten af Pauli missionsresor just på den tid de företogos. I en annan uppsats redogöres utförligt för »konung Belshasars» underbara återupptäckande, hvarigenom kritiken af Daniels bok erhöill ett svårt slag. Så får man vara med om när Salomos tempel byggdes, se de underjordiska kalkstensbrott hvarifrån de fint huggna stenarna transporterades till tempelplatsen, ja Facklan har t. o. m. lemnat en afbildning af de sydvästra grundvalarna med den kolossala grundstenen i hörnet, ännu bärande de målade märkena af konung Hiranus byggmästare. Till denna grupp hör äfven en ytterst sakrik utredning af frågan om Jesu verkliga födelseår och tiden för den första skattskrifningen.

Antropologi.

Under denna rubrik sammanföra vi alla artiklar som afhandla och beröra mensklighetens uppkomst och ålder på jorden, de antediluvianska folken, grottmenniskorna och olika länders tidigaste bebyggande, naturfolkens gudsbegrepp, m. m. Här finner man bl. a. en längre fängslande beskrifning öfver den äldsta menskliga boplatsen i Europa, samt hvilka lärdomar den har att meddela oss om den primitiva menniskans kulturella och religiösa tillstånd. Frågan om ett pre-Adamitiskt släkte blir med bibliska och vetenskapliga argument utredd och besvarad. Längs flere bevislinjer ledes läsaren i fråga om mensklighetens ålder på jorden till slutsatser som visa sig nära öfverensstämma med den bibliska åskådningen. Sjelfva menniskans skapelse afhandlas i en särskild högst lärorik artikel, som ej kan undgå att befästa förtroendet till den enkla, sublimes berättelsen i Genesis. I hög grad intressant är beskrifningen öfver en verklig stenåldersstad, i tiden besökt af européer och sedermera delvis återupptäckt djupt under jorden, medan åter de talrika fynd af eoliter samt vapen och redskap från den äldre stenåldern, som gjorts på olika ställen på jordklotet, och hvarmed

skeptikerna velat bevisa mensklighetens djuriska härkomst och höga ålder, reduceras till sin rätta vetenskapliga betydelse.

Geologien och Bibeln.

Hvilket ljus kan väl geologien kasta öfver den Hel. Skrift? frågar måhända någon. Jo, ett högst betydelsefullt, hvarför äfven Facklan tid efter annan infört geologiska artiklar, vanligen i anknytning till någon biblisk fråga; men äfven en rent orienterande, utförlig öfversikt af de geologiska formationerna (till tjänst för dem hvilka förut icke varit hemma i ämnet) har förekommit. Det första och viktigaste intyg geologien afgifver är, att skapelsen måste ha tillgått på det sätt och i den ordning Moses beskriver. Icke blott vextverldens, de olika typiska djurarternas och människans successiva framträdande på jorden, äfven åtskiljandet af land och vatten, atmosfärens uppkomst och sol-ljusets frånvaro till fjerde skapelsedagen, äro af geologien attesterade fakta, i full öfverensstämmelse med den bibliska framställningen. Härom har bl. a. en hel serie sakrika artiklar ingått i Facklan. Vidare har geologien lemnat säkra intyg om människans, husdjurens och foder-vexternas m. m. *sena* uppträdande på jorden. Den har också utgjort en tillförlitlig kronometer — kontrollerbar på flere sätt — då det gällt att bestämma den ungefärliga tiden för den stora istidens upphörande, hvaraf resultatet bl. a. blifvit att vissa entusiasternas påståenden om »Nordens befolkande för 12000 år tillbaka» visat sig vara prima vetenskapliga fantasier. Slutligen har geologien gjort bibliska historien en betydande tjänst genom att påvisa sannolikheten af just en sådan katastrofartad, universell öfversvämning som syndaflooden, hvilket ämne, ännu icke uttömdt, också flere gånger blifvit ingående belyst i Facklan i anslutning till verldsberömda auktoritetens uttalanden.

Apologetik.

Ehuru tidskriftens hela innehåll till sin karakter är mer eller mindre apologetisk, finnas dock ett stort antal artiklar som särskildt försvara någon viss sida eller sanning i den kristna läran. Vi nämna några af dem. I den hebreiska profetians intyg visas sålunda ligga ett starkt argument för kristendomens gudomliga karakter. Den moderna humanismens religion analyseras och dess totala oförmåga att fylla människoandens behof och ersätta kristendomen ådagalägges. Pauli tal på Areopagen bildar utgångspunkten för ett kraftigt argument för människosläktets generiska enhet samt i frågan om kristendomens förhållande till konst och filosofi. Artiklarna om inkarnationens verklighet och syftemål, den jungfrueliga födelsen och Kristi sanna mensklighet ett bevis för hans gudom, beröra och försvara från olika sidor en af kristendomens fundamentala sanningar. Kristi uppståndelse har äfven varit föremål för omsorgsfull behandling, de skeptiska teorierna ha undersökts, deras haltlöshet påvisats och uppståndelsens verklighet ådaga-

lagts med bevis hemtade ur Skriften, historien, och logiken. Kristi fodringar på samvetet är namnet på en allvarligt hjertepröfvande artikel, utmynnande i ett argument för Kristi gudom. Artikelserien »De eviga straffen utreder de gudomliga straffrätts-principerna, samt betonar att i Domarens fullkomliga insikt af hvarje saks beskaffenhet och hans upphöjda välvilja mot den anklagade ligger en säker borgen för att ingen slutlig *orätt* kommer att drabba någon, utan att domen i hvarje fall kommer att bli fullt rättvis, sådan enhvar förtjenat. Frågan om undren har ett par gånger upptagits, och i uppsatser om naturens ändamåls-enlighet och planmessighet visas, att dessa drag i universums byggnad endast kunna tillfredsställande förklaras ur synpunkten af en öfver tingen upphöjd, kärleksfull, allvis och allsmäktigt Gud. Dessa korta antydningar gifva en föreställning om beskaffenheten och omfånget af det apologetiska elementet i Facklan.

Fornforskning.

Den moderna fornforskningen i bibelländerna — hufvudsakligast bekostad af troende i England o. Amerika, men ofta nog utförd af fackmän hvilka ej sjelfva tro på Bibeln — bildar ett af de mest spännande kapitlen i samtidens historia. Redan i sitt första nr. gaf Facklan en liflig skildring af hieroglyfsystemets upptäckande, hvarefter följde historien om de epokbildande inskriptionerna från ruinerna i Persepolis och slutligen assyriologiens uppkomst. Dessa berättelser mottogos med utomordentligt intresse. Sedan har meddelats mycket annat från samma område, bl. a. den sensationella upptäckten af Hammurabis lagverk i det persiska Susa, hvilket visade sig vara ett ytterst viktigt omständighetsbevis för äktheten af den Mosaiska lagstiftningen. För första gången ha svenska läsare också fått göra bekantskap med en på de senaste upptäckterna grundad, någorlunda fullständig historik af de gamla världsväldena Assyrien och Babylonien, hvartill senare kommit illustrerade redogörelser för Rawlinsons, Bottas, Layards m. fls. upptäckter och utgräfningar i dessa länder och Persien. Viktig för kändedomen om skrifkonsten i det gamla Israel blef upptäckten af Moabitstenen och Siloa-inskriften, hvilkas dramatiska historia åtföljes af lyckade afbildningar af dessa värdefulla fynd. Äfven redogörelsen för »Kaldéernas Genesis» eller den serie kilskrift-taflor, upptäckta af G. Smith, som gifva oss de gamla babyloniernas föreställningar om världens skapelse och syndaflo den, är lika lärorik som intressant.

Bibelböckernas äkthet, m. m.

Stundom göres den frågan: huru kan man veta att vår nuvarande Bibel till alla sina delar är äkta, att dess särskilda böcker verkligen skrifvits af de heliga män som angifvas vara författare, samt att hela samlingen besitter kanonisk auktoritet, d. v. s. utgör ett gudomligt inspirerad rättesnöre för tro och lära? Härpå får man svar i Facklan.

I särskilda artiklar spåras först Gamla Testamentets uppkomst, hvars äkthet bl. a. intygas af Samariternas Fembok och den grekiska Septuagintan; senare behandlas Nya Testamentets kanon, huru den uppstod och hvaraf man kan vara förvissad om att den innehåller endast äkta apostoliska och evangeliska skrifter. I en särskild artikelserie undersökes frågan om de s. k. motsagda böckerna i N. Test., sju till antalet, hvilkas äkthet på en del håll och under en begränsad tid varit bestridd. Resultatet af en sorgfällig pröfning af hvarje enskild bok ger emellertid vid handen, att deras kanoniska äkthet måste anses fullt tillfredsställande konstaterad, i de svagaste fallen — såsom t. ex. 2 Petr. bref och Judas bref — t. o. m. vida bättre än den bäst attesterade profana klassiska litteraturen. Bland öfriga bibelböcker som ingående behandlats fästes särskild uppmärksamhet på Daniels bok, en af dem som kritiken häftigast angripit, hvilken i Facklan ställts i en rik och delvis alldeles ny historisk belysning. Denna undersökning af de enskilda bibelböckernas uppkomst och historia kommer framdeles att intaga ett större rum i tidskriften än hittills.

Bibelsvårigheter.

En mycket uppmärksammad och värderad sida i Facklan har varit utredningen af bibelsvårigheter, af större eller mindre betydelse, hvilka insändts till red. från prenumeranter. I allmänhet ha frågorna blifvit jemförelsevis grundligt undersökta och svaret sålunda väl motiveradt. Om detta icke i hvarje fall förmått tillfredsställa den frågande eller andra intresserade — hvilket väl vore för mycket begärtdt — har dock sjelfva utredningen, med dess stundom nya synpunkter och upplysningar, varit tankeväckande och lärorik, hvarför också Facklans behandling af bibelsvårigheter städse emotsetts och lästs med intresse. Själfallet är red. icke skyldig att besvara hvarje insänd fråga — särskildt då det kan antagas att endast frågvishet eller rent okynne legat bakom dem — men här erbjuder sig dock ett tillfälle för hvarje »ärlig tvifflare» och sanningsökare att få sina inkast mot Bibeln eller enskilda partier deri, besvarade och bemötta.

Andra artiklar.

För att komplettera denna öfversikt af Facklans innehåll fästa vi slutligen uppmärksamheten på ännu ett par drag deri. Sålunda inledes hvarje häfte med några blad kritiska »Notiser och kommentarier», hvilka i krönikestil beröra dagens märkligare företeelser på bl. a. det teologiska, arkeologiska och naturvetenskapliga området — så vidt dessa stå i något samband med Bibeln. Det är Facklans lätta artilleri som föres fram och här spelar i alla riktningar — äfven i deras led hvilka påstås kämpa för »sann bibeltro», ehuru de förneka bibelböckernas äkthet! — tvenne uppenbart oförenliga ting. Ett annat och särskildt värdefullt drag i Facklan, som präglat tidskriften från

dess början, äro de bilder ur bibliska historien, rikt belysta af fornforskningen, som en bekant skottsk teolog ställt till reds. förfogande. Börjande med människans Eden-vistelse ha dessa skildringar (med utlemnande af en del kapitel, hvilka måhända skola återgifvas särskildt) nu nått fram till den punkt i Israels barns ökenvandring der läger första gången slås i Kades och spejare utsändas. Dessa lika liffullt som uppbyggelserikt skrifna berättelser, hvartill hvarje motstycke saknas inom den svenska litteraturen, komma att efterhand utsträckas till hela G. Test. — Slutligen må bland mängden af intressanta och lärorika artiklar på olika områden, som ingått i Facklan, här nämnas några mera representativa. »Jordens ålder och beredelse för organiskt lif» af Lord Kelvin, samtidens störste fysiker, påvisar bl. a. sannolikheten af att solljuset ej fanns till för jorden före fjerde skapelsedagen. I »Människans plats i universum» visar Dr. A. R. Wallace, Darwins föregångare och arftagare samt sjelf skeptiker, med afgörande bevis, att vår jord med dess solsystem befinner sig så godt som precis i universums medelpunkt, — en slutsats hvilken förf. söker tillgodogöra darwinismen men som framför allt bekräftar den bibliska framställningen af jordens och människans ställning och roll i skapelsen. »Naturlagarnas ursprung» af Lord Grimthorpe utgör ett mästerligt argument mot hela den materialistiska och ateistiska moderna världsuppfattningen. Af samme förf. kommer ännu åtskilligt att införas i Facklan. Slutligen ha vi nyligen gjort början med några artiklar i jmförande religionsvetenskap af Prof. Hardwick, hvaruti demonstreras den rätta beskaffenheten af de påstådda likheterna mellan hinduism och uppenbarad religion, samt med historiska intyg visas, att om det öfverhufvud här kan blifva fråga om »lån», det då är hinduismen som lånat från kristendomen, ej tvärtom.

Ett bibliotek i modernt bibelförsvär.

Föregående antydningar gifva en föreställning om omfånget och beskaffenheten af Facklans innehåll. Överblickande det hela och med hänsyn till den grundliga sakkänedom hvarom artiklarna i allmänhet bära vittne, är det inte för mycket sagdt, att tidskriften i sjelfva verket utgör *ett bibliotek i modernt bibelförsvär*, lika mycket egnadt att skingra tvifvel och missuppfattningar som befästa och uppbygga tron. Och detta bibliotek förökas genom hvarje månadshäfte med ständigt nytt och värdefullt material på ett eller annat af de områden der kampen för tillfället står. Dels tvinga omständigheterna gamla frågor fram igen, dels tillkomma nya uppslag, hvilka fordra snabb och klar belysning. Facklan söker på alla områden följa med sin tid och vill icke försumma något tillfälle till trons försvar. Tidigare har med några exempel visats huru den mottogs vid sitt första framträdande. I hvad mån ha de då uttalade förhoppningarna gått i fullbordan och huru har Facklan i allmänhet fyllt sin uppgift? Svaret härpå skola vi låta pressen och prenu-

meranterna sjelfva afgifva genom att taga en fällning ur opinionens ström från de senaste åren. Se här några uttalanden.

Huru Facklans arbete vitsordats.

Söndagsskolläraren (Nov. 1902): »Med detta häfte föreligger den första årgången af denna i många hänseenden så förtjenstfulla tidskrift färdig. Vi ha redan vid dess framträdande förordat den, och vår öfvertygelse om dess berättigade mission i vårt land har icke rubbats under årets lopp. Den har kraftigt och modigt uppträdt till försvar för den heliga Skrift och bekämpat den nedrifvande bibelkritiken och evolutionsläran. För predikanter och lärare har den blifvit en outhärlig vägvisare i flera af de brännande frågor, som uppröra vår tid. Det vore önskligt, om våra lärde teologer ville ägna den sida af saken, som företrädes af »Facklan», litet mera uppmärksamhet, innan de slå sig till ro på den vetenskapliga kritikens lätt vissnade lagrar. Redan ha många af dem gifvit allt för mycket efter för den rådande tidsriktningen, utan att besinna de bedröfliga följderna deraf.»

Augustana, U. S. A. (Okt. 1902): »Denna månadsskrift väckte ganska stort uppseende i Sverige, då den för ett år sedan framträdde Af den högre bibelkritikens vänner stämplades hon såsom varande ovetenskaplig och från den otrogna tidningspressens sida rönte den nya månadsskriften ett allt annat än vänligt mottagande. Många voro dock de, hvilka helsade den kække stridshjelten på det kyrkliga området välkommen. *Facklan* har satt som sitt mål att gent emot den destruktiva bibelkritiken försvara den heliga Skrift och gent emot den moderna otron försvara kristlig tro. Tidskriften häfdar sitt anseende såsom Bibelns och trons försvarare. På ett populärt språk visar hon den inre haltlösheten af de moderna anfallen mot Bibelns anseende såsom Guds uppenbarade ord och de svaga grunder, på hvilka den moderna otron hvilar. *Facklan* med sitt ädla mål förtjenar att blifva känd och läst äfven på denna sidan världshafvet. Den visar tydligt hvad de moderna frågorna rörande ordet och tron innebära och anvisar Bibelns vänner vapen för otrons bekämpande, hvilka ingalunda äro att förakta i denna oroliga och rationalistiska tid.»

Göteborgs Stifts-Tidning (Sept. 1902): »— — — För dem, som ej ha tid eller lust att läsa några vidlyftigare, mången gång tröttande arbeten på sistangifna områden, har *Facklan* den dubbla uppgiften att på ett kortfattadt och populärt sätt sätta en in uti stridens hufvudpunkter och att på samma gång ur sanningens rustkammare dra fram och med oförskräckt mot bruka de blanka vapnen till lögnens blottande och sanningens försvar. Med både sakkännedom och trosfrimodighet häfdar *Facklan* framför allt den Heliga Skrifts gudomliga inspiration-integritet och auktoritet, blottar skoningslöst haltlösheten af de här emot stridande åsikterna samt uppvisar med skärpa hvart hvarje dagtingande med den moderna bibelkritiken och öfverhufvud med den

moderna teologien leder hän, nemligen till ett undergräfvande af all verklig kristendom. Då emellertid Facklan för uppnåendet af sitt syftsmål, som framför allt är »trons försvar», med både grundlig insikt och ledig stil rör sig på många områden af det menliga vetandet, är den i flera afseenden både undervisande och intressant, på samma gång den ock i det hela är uppbyggande och trosstärkande, äfven om man någon gång i en eller annan mera underordnad fråga kan stöta på uttalanden, som törhända icke alltid helt stämma med ens egna åsikter. Då från kyrkans målsmän en anmärkningsvärd tystnad numera ofta råder, när det gäller ett kraftigt apologetiskt framträdande på ifrågasvarande område, är det så mycket mer tacknämligt, att en kristligt sinnad lekman, dertill kvalificerad och därför intresserad, träder fram såsom en oförskräckt apologet gent emot den närvarande tidens mångfaldiga och hänsynslösa otrosanlopp mot det som en kristen aktar högst och heligast på jorden, sin Bibel och sin tro.»

Sanningsvittnet (Jan. 1904): »Utan tvifvel har »Facklan» en stor uppgift att fylla, då den häfdar bibelordets auktoritet och vid de inlägg, den gör i frågor, som beröra den kristliga tron, alltid söker stöd i Skriften sjelf. Vetenskapen egnar Bibeln i våra dagar mycken uppmärksamhet. Den har också gjort både Skriften och de kristna många goda tjänster. Men den har äfven varit orsak till ofantligt mycket ondt och är det alltjemt. Mot detta onda behöfvas väktare, och ehuru vi veta, att Gud sjelf dervid är den bäste väktaren och den ende, till hvilken vi kunna sätta oinskränkt tillit, betjenar han sig dock, äfven när det gäller denna sak, af menliga redskap. Ett sådant redskap vill Facklan vara.

Som sådant är det värdt och *behöfver* också de kristnas stöd. Detta stöd gifves bäst genom prenumeration å tidskriften. Den, som har råd att hålla den och med intresse kan följa en vetenskaplig behandling af bibliska frågor, naturligtvis alltid i populär och lättfattlig form, skall säkert finna både nytta och nöje af Facklan».

Aftenposten, Kristiania, (Juli 1904): »Det är ett ypperligt och framstående organ, som med klarhet och grundlighet kastar ljus öfver dessa moderna skrifter (bibelkritikernas m. fl:s) och motarbetar dem med stor skicklighet. Det förtjenar därför det bästa vitsord och borde få mycken spridning också i vårt land. Facklan kan tjena till utmärkt vägledning ej endast för prester och lärare, utan för bildade personer i allmänhet, som i närvarande af strider uppfyllda tid ofta nog fråga sig sjelfva: hvad är verklig sanning? Tidskriften är vetenskaplig, men i populär form, så den kan förstås af enhver någorlunda upplyst person. — —» etc.

Dagbladet (Aug. 1904): I »Dagbladet» (Kristiania) skrifver pastor J. Belsheim bl. a. om Facklan: »Och sedan jag äfven lärt känna de två första årgångarna kan jag icke annat än innerligt önska att denna utmärkta tidskrift måtte få många läsare också hos oss. — — Dess skicklige utgifvare besitter en mästerlig framställningsförmåga. Hans artiklar utmärka sig för grundlighet, öfverlägsenhet, klarhet och lugn,

fria från all personlig hetsighet. Tidskriften motarbetar den moderna kritiken och försvarar den traditionella tron. — — —» etc.

En professor (naturforskare) vid ett af de nordiska universiteten skrifer: »Med fågnad hörde jag redan hösten 1901 om Eder plan att utgifva tidskriften Facklan, samt har sedan med stort intresse följt företaget och med tillfredsställelse sett, att Ni med mycken energi sökt lösa de viktiga uppgifter som tidskriften uppställt för sig, äfvensom att Ni, så vidt jag kan bedöma saken, mycket väl lyckats deri. Flera artiklar har jag funnit både lärorika och intressanta, och jag tror att Ni särskildt gagnat mycket genom att till den svenska bildade allmänhetens kännedom bringa engelska fackmäns viktiga forskningsresultat och värdefulla uttalanden på bibelforskningens område. I vår af tvivel, otro och förnekelse uppfyllda tid är det särdeles nyttigt att en tidskrift finnes, som kämpar för bibelordets anseende, tillförlitlighet och auktoritet, uppvisande vanskligheten af de allt ännu på flera håll i så hög kurs stående darwinistiska skapelseteorierna. Då äfven för mig dessa sträfvanden äro dyrbara känner jag ett behof af att för Eder uttala min djupt kända tacksamhet för Edert arbete. Må Gud, som är alla goda gåfvors gifvare, stärka Edert mod och uppehålla Edra krafter uti denna trons goda kamp».

En arbetare, skrifer Jan. 1904: »Om jag, stående på kroppsbetarens bildningsnivå, skulle fördrista mig att uttala något omdöme om ett arbete sådant som Facklan, skulle ett dylikt omdöme gifvetvis vara absolut betydelselöst. Skall icke heller försöka. Men att jag är innerligt tacksam till Gud och till Eder att Facklan finnes, så mycket torde vara äfven mig tillåtet att säga. Det vore mer än beklagligt om Ni, förutom ett förvisso mycket kräfvande arbete, äfven skulle lida ekonomiska förluster på företaget, i följd af bristande förståelse hos sådana som kunde hjälpa».

En af Sveriges bäst kända predikanter, som på många orter fått vara till välsignelse, skrifer i slutet på 1903: »Tack för alla utmärkt kraftiga inlägg genom Facklan, till försvar för vår kära Bibel! Jag kan knappast säga hur godt jag haft af dessa präktiga uppsatser rörande Bibelns äkthet och så snart det lämpar sig ville jag gerna skaffa mig Facklans alla årgångar. Jag önskar blott ofta, att jag kunde med penningar understödja ett så betydelsefullt arbete. Men försvara vi tron, så måste vi ock sjelfva lefva af tron. Detta är en grundregel och därför blir vägen ofta mödosam, men på samma gång öfverflödande af nåd till Guds pris. Tröttna icke broder, utan fortsätt att kämpa Herrens strider».

Kyrkoherde K. K. skrifer 31 Dec. 1905 i en Vestgöta tidning: »Facklan har satt till sin uppgift att mer än någon annan tidskrift i Norden värna om den Heliga Skrifts både gudomliga och mensklige värde såsom »sanningens grundval» och »evige lifvets ord». Med grundlighet och frimodighet har Facklan på Bibelns egen grund dragit i härnad mot bibelkritiken och skriftförnekelsen samt häfdat Skriftens inspiration, integritet och auktoritet på ett sätt, som måste framkalla alla

sanna bibelvänners erkännande och tacksamhet. Att den härvid i sin mån blifvit »ett tecken hvilket varder emotsagdt» ligger i sakens natur. I synnerhet har Facklan varit utsatt för häftiga och hänsynslösa anfall från håll, der den största bevisningstyrkan numera tycks ligga i de stora orden och högfärdiga lärdomslaterna, hvarför anloppen ock till det mesta blifvit »hugg i vädret». — Men utom det stora apologetiska värde Facklan eger, sätter den oss ock på ett enkelt och vaket sätt in uti dagens kyrkliga frågor äfven på andra områden och häfdar i allmänhet en god och nykter ståndpunkt. Kommer härtill, att den i år äfven börjat innehålla värderika uppsatser till direkt »uppbyggelse på vår allra heligaste tro», så torde härmed äfven dess mångsidighet vara tillräckligt påpekad. — — Facklan borde kunna vara ett organ, *kring hvilket alla Bibelns verkliga vänner i vårt land samla sig*, äfven om de i en del kyrkliga frågor inta olika ståndpunkter.

Folkskolans Vän (Febr. 1906): »Facklan, den af hr W. Lönnbeck utgifna tidskriften för kristlig tro och bildning, har utsändt sina två första n:r för innevarande år. Djerft och oförskräckt går författaren i en mängd sakrika uppsatser till rätta med tidens nedbrytande rörelser. Tidskriften är förtjent af den allra största uppmuntran af vännerna till kristlig tro och bildning. Hvad gör du, som läser detta, för att stödja de tidningar och tidskrifter, som vilja främja kristendomen?»

Veckoposten (Chicago): »Bland de tidskrifter, som på senare tiden börjat utkomma välkomna vi med synnerligt intresse Facklan, tidskrift för kristlig tro och forskning. Den intager ett enastående rum. Den saknar icke uppbyggelseartiklar, men dess uppgift är dock icke så mycket kristlig uppbyggelse i vanlig mening, som icke fast mer att bemöta de anfall som gjorts mot Bibeln af den så kallade »högre kritiken». Den visar att dess anfall, trots deras anspråk på djup vetenskap och forskning, äro helt ovetenskapliga, innehållslösa, själfmotsägande och ytliga; att Bibeln deremot är det äkta sanningens guld, som, ju mer det sofrs och renas i forskningens degel, desto klarare lyser dess ljus.

Tidskriften sysselsätter sig med upptäckterna, som genom gräfningar gjorts i Bibelns länder, jemför dem med Bibelns uppgifter och ställer dem i dess rätta ljus; den upptager till skärskådning de grunder på hvilka anfallen gjorts mot Bibelns sanning och trovärdighet, och det både med afseende på de händelser den omtalar och tiden då de skedde; den sysselsätter sig ock med människosläktets ursprung och ålder, dess första tillvaro och utveckling på vår jord, människans väsen och bestämmelse samt missionen och dess betydelse. Den upptager äfven de olika folkslagens sägner om mensklighetens uppkomst och första utveckling till skärskådning och jemför dem med Bibelns.

Facklan har nyss fullbordat sin fjerde årgång. Den har under detta år fullföljt sitt föresatta mål med en helgad kraft och hänförelse, som för läsaren varit både värmande och trosstärkande. Det kan icke annat än verka välgörande att ohållbarheten af gensägelserna mot Guds ord klart uppvisas, att svårfattliga ställen rätt belysas och att förtro-

endet till Guds ords värnas och stärkes. Facklan synes oss i alla dessa stycken böra blifva alla kristtrogna bibelläsare, synnerligen predikanter, till stor hjälp, och hafva en betydelsefull mission att utföra.»

Göteborgs Stifts-Tidning (Mars 1907): »Vid alla de anfall, för hvilka Bibeln och kyrkans lära i våra dagar äro utsatta, ligger det stor vikt på att hafva ett organ, som gifver ett klart och tydligt ljud och manligt och oförskräckt utan jemkning drager i härnad för vår Bibel, för vår allra heligaste tro. Detta är så mycket värdefullare, som bland våra teologiska tidskrifter motsatsen gör sig allt mera gällande. »Bibelforskaren» har under den nya regimen ställt sig alldeles i den moderna bibelkritikens tjänst. Och den nya *Lundatidskriften*, kallad »Kristendomen och vår tid» — ja, om den är bäst att slippa få tala, ty den är dock en af de allra bedröfligaste företeelser i vår bedröfliga tid — och ändå finnas vigda kyrkans tjenare, inom kyrkan tjenstgörande prester, som deltaga i det nedrifningsarbete, som denna tidskrift bedrifver under den falska skylten att arbeta för fullödig kristendom. Men här fyller Facklan sin uppgift väl. Kan man också icke gilla allt i fråga om dess dogmatiska och kyrkliga ståndpunkt — i fråga om Bibeln och dess gudomliga ingifvelse och sanning svärfvar den icke på målet. Detta är godt, ju mera smärtsamt det är att iakttaga detta oupphörliga vacklande, detta beständiga hit och dit, detta förderfliga ja och nej i denna kompromissernas tid i ett ämne, der det minst duger att kompromissa. Facklan är dessutom underhållande, särskildt i bibelarkeologiskt afseende, illustrerad och mycket billig i förhållande till hvad den gifver. Mätte den blifva allt mera spridd ibland vårt folk! Det är verkligen en plikt för Bibeln och kyrkans vänner i vår tid att göra allt för att sprida den och dermed också hålla den uppe, ty stor skada vore det att förlora den. Presterna böra här göra hvar för sig allt för att sprida den bland skollärare och mera bokligt intresserade församlingsmedlemmar. Göre här hvar och en sin skyldighet!»

Kristeligt Dagblad, Köpenhamn (2 Nov. 1907): »Denna tidskrift har möjligen nog åtskilliga abonnenter i Danmark, och för deras räkning är hvarje vidare rekommendation af Facklan öfverflödig; men bladet förtjenar att blifva känt och läst i långt vidare kretsar af alla som ha sin Bibel kär. Det riktas i våra dagar från så många sidor angrepp mot Skriften att hvarje sträfvande till dess försvar bör finna sympati och understöd. Längre nog ha vetenskapsmännen suttit i sina skumma kamrar och utgrundat nya medel till att fördunkla de Heliga Skrifternas glans och nedslå deras auktoritet. Det är på tiden, att deras verk blir framdraget i dagens ljus, så enhvar kan se huru skröpligt det är. På särskilda sätt, bl. a. genom Nordisk Bibelförening, har här hemma hos oss redan utförts ett stort och betydelsefullt arbete i denna riktning, men vi sakna en dansk tidskrift, som skulle ha till uppgift att bringa regelbundna underrättelser om allt hvad som angår kristlig forskning, samt hålla alla dem hvilka älska och ära kristendomens heliga Skrifter, underkunniga om de både förtäckta och öppna angrepp som riktas emot dem.

Derför böra alla Bibelns verkliga vänner också i vårt land vara med om att stödja Facklan», som under alla de år den utkommit haft att bjuda på många värdefulla bidrag såväl till upplysning om de heliga Skrifternas uppkomst, som till försvar för deras gudomliga och mänskliga värdighet. Den har på Bibelns egen grund med frimodighet och talang bekämpat den moderna bibelkritikens hänsynslösa angrepp på Skriftens inspiration, integritet och auktoritet.

Men på det att Facklan må ännu bättre blifva i stånd att i framtiden lösa sin uppgift, må alla nordiska bibelvänner samla sig omkring den och arbeta på dess spridning!»

* * *

Slutligen är det oss ett nöje att äfven införa följande af en anonym vän till Facklan insända uttalande, som först stod att läsa i *Svenska Morgonbladet* d. 20 Nov. och någon vecka senare i *Göteborgs Veckotidning* samt *Gefleborgs Veckoblad*. Uppsatsen, som synbarligen är skriven i början af Nov. 1907, har följande lydelse:

»När jag i dag läste Facklans Novemberhäfte och deri, till stor uppbyggelse, tagit del af sista artikeln i den serie, som under detta år (Aug., Sept., och Nov. häft.) behandlat »Uppenbarelse och inspiration», tänkte jag, såsom mången gång förr: Männe vårt lands bibeltroende kristna veta hvad de äga i denna tidskrift på sitt eget språk? Den oförklarligt låga prenumerantsiffran gifver anledning till den farhågan, att många af kanske blotta obekantskapen med Facklan gå miste om en hjälp i tron, som Herren under dessa upplösningens tider velat gifva dem. Det är med tanke härpå, som jag, före den stundande prenumerations-tiden, ville fästa uppmärksamheten vid den förträffliga tidskriften.

Bland de många utomordentligt innehållsrika och gifvande artiklar, i frågor af oanad räckvidd, som blott under detta år influtit i Facklan, erinrar jag först om den ofvan återopade serien: »Uppenbarelse och inspiration». Dessa artiklar äro af så högt värde för hvarje mera tänkande kristen, att endast de äro nog för att åskådliggöra tidskriftens stora mission.

Å sid. 343 säger red. bl. a.: »Uppenbarelse är icke detsamma som *inspiration*, och ehuru skillnaden dem emellan alltid erkänts och mer eller mindre klart påpekats af teologerna, händer det dock stundom att den i praktiken förbises eller åsidosättes, med förvirring och falska slutsatser som följd, hvarför det är af vikt att denna åtskillnad klart angifves.» Ja, denna skillnad är sedermera så mästerligt väl klargjord och genomförd, att det väl torde kunna ifrågasättas om någonsin förr i svensk teologisk litteratur detta ämne mer förtjenstfullt behandlats. De grundsatser efter hvilka inspirationssanningen har att bedömas och i kraft af hvilka den kan häfdas äro påvisade med en öfvertygelse i tron, en klarhet i tanken och en grundlighet i materialets behandling, som icke kan förfela sin verkan på hvarje fördomsfri läsare. Efter ett i sista

numret sakligt bemötande af kritiska invändningar mot inspirationen slutar artikelserien med följande sats: »Allt som allt har ännu intet segrande vapen lyfts mot den gamla Bibeln».

Eller läs de tvenne artiklarne: »Falska kritiska metoder» (Aug. och Sept. häft.) och säg om icke dylika saker äro värda all spridning i en tid sådan som vår! »Bibelkritiken och missionen» är en annan artikel (Aprilhäftet), som med stor träffsäkerhet mättar andliga vapen mot en smygande fiende och blottar sjelfva anden i det rationalistiska och i grunden antikristliga upplösningsarbetet. Ehuru jag skulle vilja påvisa det stora värdet af många dylika artiklar, måste jag här nöja mig med att i stället gifva ett godt råd: Skaffa dig årgången 1907 och prenumerera sedan i tid på årgången 1908. Afgiften är endast kr. 4: 25 pr helår om 12 häften.

Det är mig icke obekant, att invändningar göras mot sjelfva redigeringen, som säges vara alltför polemisk. Det skall inte heller förnekas att då och då dessa invändningar varit motiverade, men taga man dervid de kritiserande tillräcklig hänsyn till hvad Facklan i sjelfva verket vill och hvad striden i verkligheten gäller?

I Ps. 11: 3 förekommer ett ofta citeradt men ock i detta sammanhang mycket belysande ord, som lyder så: »När grundvalarna upprifvas, hvad kan då den rättfärdige uträtta?» Vi ha allt för länge med en oförlätlig slapphet och oföretagsamhet åsett detta upprifningsarbete; vi ha tillåtit fienden att ostörd utföra ett undermineringsverk hos det unga släktet, som vi i framtiden med blygsel skola få skåda verkningarna af. När vi af brist på grundvalar hos vårt folk intet längre kunna uträtta för Guds rike, då om inte förr skola väl äfven vi vakna. Men då är det väl sent. — Sjelfva grundvalarna, de eviga och af Gud i hans ord nedlagda, kunna visserligen ej upprifvas, de skola förblifva när himmel och jord förgås, men hos oss, både som individer och såsom ett folk, kunna dessa grundvalar — vårt gudsbegrepp, vår sanningskärlek och vår tro på den gudomliga uppenbarelse, som blifvit oss gifven — blott alltför lätt upprifvas. Dagliga exempel härpå erbjudas i såväl kyrka, och skola som press.

När så ett målmedvetet arbete för otrons bekämpande upptages, såsom skett i Facklan, hvilken Kristi sanna lärjunge tager då på sig ansvaret att stå likgiltig derinför. Den som af nitälskan för Guds hus och dess grundvalar vågar en öppen strid mot fienden, får ej med förnäm likgiltighet ignoreras, utan är värd vårt varma understöd medelst förböner, uppmuntran och medverkan för tidskriftens spridning.

Tacksam prenumerant.

Huru man får Facklan.

Om, såsom vi hoppas, ett varmt intresse väckts för Facklan genom allt det föregående samt läsaren beslutit sig för att nu, sent omsider, äntligen blifva fast prenumerant på tidskriften, så återstår oss endast att gifva några korta anvisningar om prenumeration, m. m.

Denna kan ske antingen å närmaste *postkontor*, eller ock, om Facklan skall sändas direkt under korsband, å *Facklans Expedition*, Tunnelgatan 17, Stockholm. Priset är i hvardera fallet detsamma, eller kr 4:25 för helår, 2:25 för halft år och 1:25 för kvartal. Billigast blir att genast prenumerera på helt år.

I anledning af en anmälares anmärkning om Facklans »oförklarligt låga prenumerantsiffra», kunna vi meddela, att tidskriften redan har öfver 1,500 fasta betalande prenumeranter — och utgör alltså ett förmånligt *annonsorgan* inom teologiskt intresserade kretsar — men behöfver dock långt flera abonnenter för att dess ställning skall blifva ekonomiskt betryggad.

Facklan utkommer i början af hvarje månad i ett häfte om 84 sidor stor oktav, förutom illustrerad omslag, och bildar alltså under året en ståtlig volym på 576 sidor.

Prenumerantsamlare erhålla hvar femte exemplar gratis. Tidningen sändes endast mot förskottslikvid.

Stockholm i Dec. 1907.

Facklans Expedition.

www.books2ebooks.eu